HERINNERINGEN AAN HET OERWOUD UIT MIJN DAGBOEK VAN 1921

DOOR

L. JUNKER

I

De reflex van het kampvuur belichtte op grillige wijze de boomstammen, heesters en palmgroepen van het onderbosch. Sidderende vlammetjes gleden over de zwart gapende ruimte, nu en dan flikkerde een verblindende lichtstraal op, welke de omgeving plotseling schel belichtte, om even snel voor de geheimzinnige duisternis te wijken. De scherpe walm van het houtvuur, welke door den klamboe heendrong, en het klapperen en rammelen van kookpotten en eetgereedschap hadden mij wakker gemaakt. Ik greep naar mijn horloge, dat gedurende den nacht altijd aan het klamboetouw in het bereik van mijn hand hangt en bij het opflikkerende licht zag ik, dat het bijna half vier was. Nog een half uurtje uitstrekken dus, met de dampende pijp, die op dat uurtje van den dag het lekkerst smaakt, want de koffie was op vier uur besteld en om halfvijf zou de marsch weder beginnen, om, voordat de zon de wijd uitgestrekte vlakte der zandsavanna, welke overgetrokken moest worden, in eene gloeiende hel veranderen kon, deze achter den rug te kunnen hebben.

Wij waren gisteren van de Marechalskreek, den zijtak der Surinamerivier, waaraan de eerste kolonisten, Engelschen onder leiding van Marshall, zich in Suriname gevestigd hadden, afgemarcheerd om dit hulpkamp te bereiken. Het was gelegen aan eene kleine kreek, welke in de Para uitmondt. Het lag in de bedoeling, van hier uit naar den spoorweg te marcheeren en van Zanderij I uit de contrôlereis naar de Saramacca voort te zetten. Van het kamp aan de Marechalskreek uit had ik een boschwachter met de helft van de dragers per roeiboot naar het hoofdkampement nabij de Jodensavanna gezonden om aldaar de boot tegen een korjaal te ruilen. Met dit vaartuig moest de reis naar de Para worden voortgezet, omdat ik in het stroomgebied dezer rivier de vrije beschikking over een gemakkelijk verplaatsbaar vervoermiddel wilde hebben.

Het hulptkamp, waarin ik met twee arbeiders den nacht had doorgebracht, lag aan een tracé, dat van de Irakoeka-kreek recht West naar de Para liep en zodoende een vlugge verbinding van de Surinamerivier met den spoorweg vormde. Van ons nachtverblijf tot aan de Para moest ruim drie uren gemarcheerd worden, en van daar uit zouden er ruim twee uren mede gemoeid zijn om Zanderij I te bereiken. We hadden slechts de hangmatten, de alernoodigste kleeven en drie dagen mondkost bij ons. Eenmaal op Zanderij I aangekomen, had ik voor mij persoonlijk voor niets meer zorg te dragen, de collega opzichter bij de boschcultures was een gulle gastheer en we hadden aldaar een groot, luchtig huis tot onze beschikking.

„Koffie mijnheer” klonk het in het duister, en toen ik het flashlight liet schijnen zag ik Bottse, mijnen trouwen kok, met de dampende mok bij de hangmat staan. Daar kwam ook reeds de tweede arbeider met de lantaarn en zijn draagkorf, de moetéte, aanzetten; binnen vijf minuten had ik koffie gedronken en me verkleed. Intusschen waren hangmat en slaapkleeren reeds in den kleevenzak verdwenen en deze in den draagkorf geborgen. Nog vóór half vijf waren we op marsch. De weg liep eerst meer dan een kilometer door bosch met moerasachtigen grond en door ondiepe moerassen. Er was geen maanlicht; de man voorop liep met de lantaarn; we moesten dicht opgesloten achter elkander blijven loopen om van het geringe licht te kunnen profiteeren. Daar langs een dergelijke lijn dikwijls boomen ontwortelen en groote takken van de boomen afbreken, welke op den weg vallen, is de uiterste voorzichtigheid bij nachtmarschen geboden. Zij versperren den weg en in het donker is het soms moeilijk het pad weer terug te vinden. Ook is het gevaar van slangen, welke grootendeels nachtdieren zijn, geenszins denkbeeldig.

Toen het hooge bosch langzamerhand in lichter savannabosch overging en men naar boven wat uitzicht verkreeg, kon ik bemerken dat de sterren reeds veel van hun glans hadden verloren en het zwart van het uitspansel in grijs overging. Weldra maakten de boomen plaats voor heesters en gras; de onwillekeurige en onvermijdelijke aanrakingen onzer lichamen met de ons omringende zwaar bedauwde begroeiing maakte ons doornat en een akelig gevoel van koude beving ons, dat wij trachtten te overwinnen door in onze doornatte kleeven vlugger voort te stappen. Gaandeweg ontrolde zich de open vlakte om de enkele heesters in het verschiet, welke zich door de verrassend snelle toename van het licht van den nieuwen dag duidelijker afteekenden;

spookachtige nevelflarden verdwenen, snel wegglijdend, in het niet. Toen de dauwdruppels in de eerste stralen der zon als millioenen bontkleurige diamanten aan de grashalmen begonnen te fonkelen, bereikten wij het lage bosch, de aanduiding dat een kreek binnenkort het pad zou kruisen. Ondanks de frissche morgenkoelte lag er iets benauwends in de atmosfeer van het bosch; de dampen hingen nog zwaar tusschen het onderbosch en waren buitendien doortrokken met rooklucht. Aan de Carolina-kreek, zoo heet de zijtak van de Para, welke hier overgestoken moest worden, moesten menschen overnacht hebben. Dit vermoeden werd spoedig bevestigd; toen we de hier tien à twaalf meters breede kreek bereikten, zagen wij rondom een zacht smeulend vuurtje een drietal Indiaansche vrouwen gehurkt zitten. Het waren oude kennissen, Eva, de vrouw van mijn overleden vriend Louis, die een van de bekendste piaaimannen is geweest, en hare beide dochters. Beide jonge vrouwen waren de echtgenooten van Lensi, een beruchte pujai, die echter meer aan neger-toovenarij deed, dan aan de oude Indiaansche medicijnkunst. Het gerucht wil, dat Lensi zijnen ouderen collega Louis heeft vermoord, omdat deze de bedrieglijke handelingen niet goedkeuren wilde. Lensi nam, nadat hij den aan de Indiaansche praktijken getrouwen pujai uit den weg had geruimd, zijne beide dochters en, zooals men beweerde, ook diens weduwe, tot vrouwen.

Indiaansche vrouwen zijn niet luidruchtig, zooals de meeste negervrouwen. Nadat zij mij herkend hadden, stond de oude vrouw stilzwijgend op en bracht de bij de kampplaats gemeerde corjaal over de kreek. We stapten gaarne in de boot, ons daardoor een nat pak besparend, want de waterstand in de kreek bedroeg tenminste een meter. Ofschoon de corjaal reeds vóór het vertrek gereed was gemaakt, lag de heer en meester dezer groep nomaden, Lensi, met een van zijne kinderen nog in de hangmat. De jonge vrouwen hadden ieder een zuigeling aan de borst. Lensi stond niet op, toen ik hem begroette; hij rekte zich slechts flegmatiek wat uit en deelde me mede, dat hij op de terugreis naar de Para hier den nacht had doorgebracht. Men had hem voor eene „vannodoe” ontboden, en ofschoon hij een zieken stadsbewoner op zijn kampplaats aan de Tawayakoeroekreek moest achterlaten, was hij met spoed naar de Para gereisd om het ernstige geval op te knappen.

Op welke wijze Lensi een vannodoe, de behandeling van een zieke, ten uitvoer brengt —, daarvan ben ik, eenige jaren geleden, op Post Republiek eens getuige geweest. De politiecommandant aldaar gevoelde zich reeds geruimen tijd ziek. Hij leed aan zware hoofd-

pijnen, nu en dan traden pijnlijke gezwellen aan armen en beenen op en verdwenen weder. Voor de vrouw van den agent waren deze ziekteverschijnselen de typische aanwijzingen van wisi. Lensi werd ontboden. Met ontwijfelbare zekerheid stelde hij de diagnose: een, hem natuurlijk onbekend, rasgenoot had den agent vergif of ziektestof in het lichaam weten te brengen, hem, zooals men zich uitdrukt „bewist”. Deze wisi moest, naar de verschijnselen te oordeelen, door een zeer kundig Wisiman (toovenaar) in het lichaam van den zieke zijn getooverd. Deze laatste bewering hield, wat vanzelf spreekt, verband met de hooge kosten, aan de behandeling van den patient verbonden. De kosten schrikten den agent niet af, hij onderwierp zich aan de vannodoe, die Lensi op touw zette. Eerst werden de geesten door den pujai onder handen genomen — er was n.m. nog een complicatie opgetreden — en nadat hij deze bijkomende aangelegenheid in zijn geestvervoering geregeld had, werd de patient door den dokter beroekt en betast. De linker-voorarm had de bijzondere aandacht van Lensi en daaruit haalde hij plotseling met eene vlugge handbeweging een klein, bloedig voorwerp. De patient gevoelde in den voorarm een hevige pijn, en daar was dan inderdaad ook de opening in de huid, waaruit het voorwerp, de wisi, door den pujai uit het lichaam werd verwijderd. Het bleken vijf, aan elkaar gebonden sterk verroeste naalden te zijn. Lensi nam het pakje oude naalden mede, om de wisi, zooals hij zeide, geheel en al onschadelijk te maken.

Ik trakteerde onzen pujai op een paar kwinkslagen omtrent zijn kunst, hij kon daar niet tegen en stond, schijnbaar boos geworden, uit de hangmat op. Daar hij zeide, onmiddellijk te zullen vertrekken, verzocht ik hem onze draagkorven in de boot te nemen en aan een van mijn arbeiders „occasie” te verleen, d.w.z. dezen tot aan de uitmonding van de kreek in de Para mede te laten varen. Er werd geen bezwaar gemaakt; onder handgewuif der vrouwen schoot de corjaal even later den hoek om, en ik vervolgde, vergezeld van mijn kok, den weg door het woud. Daaraan liggen een drietal creoolsche volkplantingen, met welker bewoners aangelegenheden aangaande den houtkap geregeld moesten worden. Het was Zondag, iedereen werd tehuis aangetroffen en zodoende kwam alles snel in orde. Omstreeks tien uur werd de monding der Carolinakreek bereikt, even later arriveerde ook de boot met onze vracht en om half elf kon de marsch van den linker Paraoever naar den spoorweg worden voortgezet. Eenige minuten vóór twaalf stond ik op den hoogen dam tegenover het huis der houtvesterij. Van Niel, de opzichter te Zanderij I, stond op de ve-

randa, toen hij mij het struikgewas zag uitkomen, en liep, toen hij mij herkend had, hard weg. Ik begreep er niets van. Even later liep ik de trap van het gebouw op; van Niel kwam aanloopen en riep me toe: „Loop meteen door naar de telefoon, de chef wil je spreken”.

„Hallo Junker” hoorde ik, zodra ik het toestel aan mijn oor had gebracht, „waar kom je zoo op Zondag vandaan?” Ik legde de situatie uit en daarna ontving ik de opdracht zoo spoedig mogelijk naar Paramaribo te komen voor de regeling S. Meer kon de Houtvester aan de telefoon, welke langs den spoorweg bijzonder veel ooren heeft, niet zeggen. Na het middageten, dat door een flink bad en weer eens behoorlijk scheren was voorafgegaan, strekte ik me behagelijk op het veldbed in de logeerkamer uit en bij eene lekkere pijp begon ik over de plannen omtrent S. na te denken. S. beteekende Sarakreek. Langs deze zijrivier van de Suriname zou een expeditie naar de Tapanahony geleid moeten worden; het Bestuur achtte het noodzakelijk, met militair machtsvertoon in dat afgelegen gewest, waar het zelfstandig gezag der boschnegers geldt, te imponeeren. De aangelegenheid moest zeer geheimgehouden worden; vooral moest ervoor zorg gedragen worden, dat de aan de Sarakreek wonende leden van den stam der Aucaners geen lucht van het voornemen zouden kunnen krijgen. Aanleiding tot het machtsvertoon leverde de staking der vrachtvaart op de Marowijne op, welke door het grootopperhoofd Amakti was afgekondigd. Zoowel het goud- als ook het balatabedrijf waren geheel en al op de vrachtvaart aangewezen; de ondernemingen leden groote schade door het onderbreken van het verkeer. Bij het Gouvernement regende het klachten, doch noch het aan de Marowijne gevestigde districtsbestuur, noch de onder de boschnegers wonende posthouder, beschikte over de middelen om aan den zeer ongewenschten toestand een einde te maken.

Zooals later in het bijzonder door het door mij aan de Tapanahony ingestelde onderzoek bleek, hadden de boschnegers ongelijk, toen hun granman ingreep, en de vrachtvaart stopzette. Sedert de boschnegers de vrachtvaart op de Marowijne uitoefenden, is het gewoonte geweest de loonen in Fransch geld uit te betalen. Hiermede is men, niettegenstaande de inflatie van den franc doorgegaan. De banknotoe, de halve gulden nederlandsch courant, verschilde vóór de inflatie in waarde zoo goed als niets met den franc, daarom werd deze naam „banknotoe” algemeen zoowel voor den halven gulden als ook voor den franc gebruikt.

Per vat — de vrachteenheid — werd een zeker aantal banknotoes — de munteenheid — berekend.

Nu kwamen de boschnegers met het Fransche geld best uit, wanneer zij hun inkoop te St. Laurent deden; bij het inslaan van goederen te Albina echter moesten zij een soms tien maal hooger prijs betalen. Dit laatste was eene onjuiste opvatting der situatie; in werkelijkheid betaalden de boschnegers niet meer dan vroeger, doch zij ontvingen een tienmaal kleiner loon.

Wat echter niet weggeredeneerd kan worden, is dat het gewestelijk bestuur had nagelaten tijdig in te grijpen en dat daardoor een toestand was ontstaan, welke zeer onvoordeelig was voor de boschnegers en waarvan te Albina een handig gebruik — om niet te zeggen misbruik — werd gemaakt.

Hetgeen mij later zelf eens overkwam, levert misschien geen direct bewijs op van opzettelijke misleiding, maar verklaart wellicht toch de staking der boschnegers van indertijd. Het was toen ik, via de Surinamerivier en de Tapanahony, aan de Lawa terecht was gekomen en via de Marowijne en de Cottica naar Paramaribo terug was gereisd. Teneinde op de terugreis eenige noodzakelijke inkoop op den Franschen oever te kunnen doen (de Nederlandsche is onbewoond) had ik bij een te Paramaribo gevestigde onderneming honderd francs opgenomen. In de stad werd mij de rekening aangeboden; de honderd francs waren met vijftien gulden berekend. Op mijn reclame kreeg ik op het kantoor der onderneming te hooren, dat deze berekening bij de compagnie als algemeenen regel gold. Daar men er zich niet altijd goed bij bevindt, slapende honden wakker te maken, ging ik naar de bank en kocht honderd francs, welke aldaar nog geene acht guldens kostten. De kassier der onderneming trok wel een zuur gezicht, toen ik hem het opgenomen Fransche geld in dezelfde muntsoort terugbetaalde, doch hij kon hier tegen niets inbrengen.

* * *

Reeds in het begin van het jaar, toen het zich liet aanzien, dat de toestand aan de Marowijne ernstig zou worden, had de houtvester de zaak met mij besproken. Ik had toen voorgesteld, van de Sarakreek uit een weg naar de Tapanahony te kappen en dezen door eene militaire patrouille bij wijze van machtsvertoon te laten bewandelen. De houtvester had wel ooren naar het plan; het inzicht dat iets gedaan moest worden had blijkbaar de be-

zwaren ter zijde doen stellen van het hoogste ressort in boschnegeraangelegenheden, de tegen ieder ingrijpen gekante secretarie, zoodat mij waarschijnlijk opgedragen zou worden een patrouille naar den Tapanahony te geleiden. In dat geval stond mij een moeilijke taak te wachten. Natuurlijk begon ik over de uitvoering na te denken. Twee omstandigheden eischten bijzondere voorzorgsmaatregelen. De patrouille zou zoo snel mogelijk moeten kunnen doordringen en, aan de Tapanahony aangekomen zijnde, moest zij zich ook op de rivier ongehinderd kunnen bewegen. Teneinde een vlug oprukken der patrouille mogelijk te maken, zou vooraf een tracé gekapt moeten worden, waarlangs zij ongehinderd moest kunnen oprukken. Omdat het zoo goed als vast stond, dat de boschnegers voor het vervoer te water geen hulp zouden verleen, en daar het zeer twijfelachtig scheen, of aan de Tossakreek booten in beslag zouden genomen kunnen worden, moesten corjalen aangemaakt worden. Deze voorbereidingen zouden veel tijd in beslag nemen en, daar ieder uur vertraging het welslagen der expeditie in gevaar zou brengen, besloot ik nog in den nacht van Zanderij I af te marcheeren, om den trein, welke om zes uur des ochtends van Onverwacht naar Paramaribo vertrekt, te bereiken. De afstand van Zanderij I naar Onverwacht bedraagt zestien kilometers; voor een nachtmarsch beteekent dit niet veel.

„Hè, je bent er als de kippen bij”, zeide de houtvester, toen ik den volgenden ochtend zijn kantoor binnen stapte. De deur ging dicht en ik kreeg het verhaal. Alle Aucaners waren door hun grootopperhoofd naar hun geboorteplaatsen teruggeroepen en den aan de Marowijne vertoevend Saramaccaners was aangezegd, dat men hun aan de bovenrivier zoude beletten, vrachtbooten over de vallen te brengen. Het gewestelijk bestuur, dat te Albina gevestigd is, bleek machteloos te zijn, en de posthouder onder de Aucaners bezat niet den minsten invloed. De waarnemende Gouverneur had dan ook ingezien, dat ingegrepen moest worden. Besprekingen dienaangaande waren slechts met den troepencommandant en den houtvester gevoerd. Mij werd opgedragen de grootste geheimhouding te betrachten en met den commandant alles te regelen. Ik toog aan den arbeid en ontwierp omtrent de samenstelling en de regeling der expeditie het volgende plan:

De expeditie bestaat uit twee gedeelten. Als het eerste worden mijn twee boschwachters naar de Sarakreek gezonden, om naar balata te prospecteeren. Iedere boschwachter heeft de beschikking over vier arbeiders. Buitendien worden te Kabelstation drie

boschnegers aangehuurd, die de benodigde corjalen zullen vervaardigen. Dit mogen zij echter vooraf niet weten; de daartoe dienende gereedschappen blijven opgeborgen, totdat de plaats bereikt is, waar de booten zullen aangemaakt moeten worden.

De Sarakreek wordt opgevaren tot aan de landing van Centraalplacer. Dit opvaren heeft plaats in eigen booten, welke per spoor tot Dam worden vervoerd. Vanaf de landing van Centraalplacer wordt eene lijn recht Oost, tien graden Zuid, uitgezet en tot de Tossokreek doorgekapt. Hier aangekomen wordt de kreek stroomafwaarts verkend, teneinde een geschikte plaats te vinden voor den aanmaak der booten. Zoo noodig moet de kreek overschreden worden. Hieromtrent worden, met het oog op de terreingesteldheid, bijzondere instructies verstrekt. Er moeten twee corjalen van licht hout (Ceder Pisie of Djetoe) en dertig voeten lengte worden bekapt. Tot mijn aankomst ter plaatse heeft eene zeer betrouwbaar persoon, die mij reeds op talrijke tochten naar het Zuiden der kolonie heeft vergezeld, de boschwachter Sijlman, de leiding.

Het tweede gedeelte, de eigenlijke expeditie, vertrekt drie weken later van Paramaribo. Na met den commandant der troepen gepleegd overleg wordt deze samengesteld uit een officier-patrouillecommandant, een officier van gezondheid, achttien onderofficieren en minderen, een ziekenverpleger en twaalf dragers.

* * *

Op den 29en Maart vertrok het eerste gedeelte der expeditie en acht dagen later ontving ik bericht dat de „start” volgens het programma had plaats gehad. In de daarop volgende week veranderde de waarnemend gouverneur van opinie; het militaire gedeelte werd uitgeschakeld en ik kreeg de opdracht alleen naar Drietabbetje, de residentie van den granman Amaktie, te reizen om, zooals de landvoogd zich uitdrukte, de kat uit den boom te kijken en aldaar met eene militaire actie te dreigen. Erg prettig heeft me de beslissing in den beginne niet gestemd. De commandant der Troepen immers, die aanvankelijk zelf als leider der patrouille had willen optreden, kwam met eene geste van het geval af en alle verantwoordelijkheid werd op mijn schouders geladen. Later echter kon ik mij best met het besluit van den gouverneur, dat geheel en al op zaken- en menschenkennis gebaseerd was, verzoenen. Met den vasten wil de opdracht naar behooren uit te

voeren, vertrok ik den 12den April van Paramaribo. Zou het mij gelukken, het grootopperhoofd te overtuigen, dat het beste wat hij doen kon was naar Paramaribo te reizen en de geheele aangelegenheid van loonverschil en werkstaking met den Gouverneur te regelen, dan zou de bijlegging van het geschil een uitgemaakte zaak zijn, zou mijn opdracht in overeenstemming met het inzicht van den waarn. gouverneur als goed uitgevoerd beschouwd moeten worden.

Intusschen waren de regens ingevallen. Het varen in de bergkreeken levert gedurende den grooten regentijd veel moeilijkheden en gevaren op. Het komt voor, dat men gedurende eenzelfde dag tusschen de kruinen der boomen van het woud vaart, en ook den corjaal over de steenen van de bedding der kreek voelt schuren. De snel wisselende verschillen in waterstand vinden hun verklaring in het groote verval dat deze kreeken hebben. Zij loopen, naarmate op de verschillende hoogten van de kreek hevige regenbuien neerkomen, in sommige gedeelten boordevol en even snel weder leeg.

Hoe groot de verschillen in waterstand kunnen zijn, wordt door het volgende aangetoond. Gedurende den grooten drogen tijd van het jaar 1918 maakte de gouverneur Staal met een groot gezelschap een uitstapje langs de Surinamerivier, van Kabelstation naar Paramaribo. Ik ontmoette het gezelschap even stroomafwaarts van de uitmonding der Sarakreek in de rivier. De waterstand was buitengewoon laag; in de ondiepe vaargeulen tusschen de rotsen en zandbanken liep zoo goed als geen stroom. Ik vertelde aan den gouverneur, dat ik gedurende de maand Mei van dat jaar in vier uren van Kabelstation naar Bergendaal had gevaren, dat het verschil in waterstand van toen met dat van dezen dag wel achttien meter moest zijn geweest. Men lachte mij uit en noemde mijn verhaal jagerlatijn. Ik liet de heeren lachen en toen we na een uur of wat het eiland van Brokopondo omvoeren, maakte ik den gouverneur op een corjaal opmerkzaam, welke, tusschen twee takken geklemd, in een hoogen boom vastzat. De boot, van de landing van een der stroomopwaarts gelegen boschnegerdorpen weggedreven, was, door den stroom medegesleurd, in de takken van den wel twintig meters hoogen boom blijven vastzitten.

De hemel had zijne sluizen in den ochtend van den dertienden April wijd opengezet. Onophoudelijk kletterde de regen op het zinken dak van het kleine logeergebouw bij het eindstation van den spoorweg te Dam. Het water rees onrustbarend; van de rotsen, welke daar ter plaatse een kleinen waterval in de Sarakreek

vormen, viel niets meer te bespeuren. „Na soela slibi” (die val slaapt) zei mijn bootgeleider, die den waterstand angstvallig gadesloeg. Ik had alles zoodanig geregeld, dat den volgenden dag, om zeven uur des ochtends, het vertrek kon plaats hebben. Wij zouden met een boot, welke lading naar het placer De Drie Gebroeders zou vervoeren, samenreizen, zoodat wij gedurende drie dagen op elkanders assistentie konden rekenen.

Des ochtends van den veertienden April was de toestand niets veranderd. Met het oog op den waterstand maakte Lotion, mijn bootgeleider, bezwaren om te vertrekken. Ik wilde echter geen tijd verliezen, om in contact met de vooruitgezonden expeditie te komen en stelde daarom voor, het grootste deel der lading te Dam achter te laten. Dit heeft dan ook plaats gehad; de geleiders van de andere vrachtboot, die er aanvankelijk tegen opzagen te vertrekken, besloten ook in ons gezelschap te varen, en zodoende werd tegen negen uur van wal gestoken en de strijd met den razenden bergstroom aangeboden. Na ongeveer twee uren gevaren te hebben, moest een bij dezen waterstand zeer gevaarlijke stroomversnelling worden overgetrokken. Lotion besmeerde zich het gezicht en de armen met het vocht, dat van de kracht van zijn fetisch doortrokken was, en ik hoorde hem dezen om bijstand smeecken. Ik draaide mij om, om den reservepagaai van Lotion te grijpen en in dat oogenblik gebeurde het. De vrachtboot had zich even tevoren ongeveer twintig meter vóór ons door de woelige draaikolken der stroomversnelling heen gewerkt; hevig gillen en schreeuwen uit deze richting komende deden mij het hoofd weer snel draaien en daar waar ik de boot nog even tevoren gezien had, spartelde de bemanning in het water en hield met bovenmenscheelijke inspanning de half gezonken boot, welke, na water te hebben geschept, weder zichtbaar werd, in de draaikolk vast. De dwarsstroom had onzen corjaal bijna op de zinkende boot geworpen; met een ongemeen handigen en snellen draai had Lotion deze bijna in de zij geramd en voordat ik nog goed begripen kon, wat hij voornemens was, duwde hij de vrachtboot uit den stroom in het struikgewas. Nu volgde een verwoede strijd met het buitzoekende element, dat zijn prooi niet wilde loslaten. Bliksemsnel vloegen de „parels” op en neer; iedere schep in het water werd met al de kracht onzer armen uitgevoerd. Niemand lette er op, dat de corjaal sterk naar stuurboord overhelde; eerst toen de langs de bijna gezonken boot in het water zijnde negers eenig houvast aan kleine boompjes vonden, gelukte het deze tusschen het hout vast te klemmen en daardoor afdrijven en verder zinken te voorkomen.

Spoedig waren mijn mannen met het uithoozen der boot gereed, en voeren we dieper het ondergelopen bosch in. De geleiders der boot besloten de helft van de lading, waarvan niets verloren was gegaan, op den heuvel te deponeeren; ik verheugde mij, dezen voorzorgsmaatregel vooraf getroffen te hebben.

Na twaalf uur begon het weer te regenen en toen wij omstreeks drie uur in den namiddag tegen de helling van een heuvel een paar oude goudvelshutten in het gezicht kregen, besloot ik daar te overnachten. Binnen het uur waren de kampen, zooals men deze tijdelijke verblijfplaatsen noemt, welke uit niets anders bestaan dan een met palmladeren stevig afgedekt dak, dat op een onderstel van sterk rondhout rust, in orde gebracht. Lotion had een troep brulapen, die zich dicht bij het kamp deden hooren, achterna gezeten en eenen „dominé” zooals men de groote mannetjes, welke als voorzangers optreden, noemt, geschoten. Dat beteekende voor morgen wat afwisseling in het menu, in de reiskost, die in den regel uit bruine boonen en rijst bestaat. Nu was het zeker morgen couac met haché. Couac is de van bittere cassave bereide tapioca, welke, goed gedroogd en in blikken verpakt, het op boschreizen gemakkelijkst mede te voeren hoofdvoedsel is. Drie à vier lepels couac zijn voor een middagmaal meer dan voldoende en in het binnenland, waar men dagelijks in de gelegenheid is wild en visch op te doen, komt een enkel persoon met een petroleum-blik gevuld met couac wel twee maanden rond.

Den volgenden ochtend gingen we reeds om zes uur op reis; het lag in de bedoeling dien dag Harmonie, een goudplacering, dat vóór drie jaren door bijzonder rijke goudvondsten een groote rush heeft gekend, te bereiken. Het water, dat gedurende den nacht eenige meters was gedaald, begon tegen tien uur weder te rijzen. Plotseeling, bij het omvaren van eene kleine bocht, kwamen wij voor eene afsluiting der kreek terecht. Een reusachtige groenhartboom, van wel vijf meter omtrek, lag dwars over de kreek; van doorhakken kon geen sprake zijn. Alles wat door het water te lijden zou hebben, of weggespoeld kon worden, werd uit den corjaal genomen en op den ontwortelden woudreus gedeponneerd. Daarna werd de boot onder den boomstam heengetrokken, uitgehoosd en weder geladen. Tot twee malen toe moesten dien dag kleinere over de kreek heengevallen boomen worden doorgehakt. Doodvermoeid kwamen wij on half zes te Harmonie aan. In de magazijnen en loodsen werd ons droge slaapgelegenheid aangeboden. Zoowel de boschnegers als ook een van mijne arbeiders werden gedurende den nacht geducht door vleermuizen gebeten.

Den volgenden ochtend lag onze corjaal hoog en droog op den wal; het water was gedurende den nacht in de bedding der kreek teruggekeerd. Nadat de bootgeleiders de boot ontladen en weer geladen hadden, vertrokken wij reeds om half zeven, hopende dien avond te Drie Gebroeders weder een droge slaapgelegenheid te vinden. Het liep echter tegen; toen wij even over drie uur in den namiddag den zeer hoogen heuvel in zicht kregen, welke reeds tot de concessie behoort en Fossiebergi wordt genoemd, zagen wij tegelijkertijd, voor een grooten, dwars in de kreek gevallen boom terecht gekomen te zijn. In zijn val had hij een aantal kleinere boomen meegesleurd; wij stonden voor een hindernis, waarvan het opruimen zeker uren in beslag zou nemen. Ofschoon de hemel een effen blauwe kleur vertoonde, donderde het zachtjes in het noordoosten; gedurende dezen tijd van het jaar is het gewaagd de hangmat zonder meer tusschen de boomen op te hangen, en om zes uur is het in het bosch reeds donker. Ik toog daarom met mijn arbeiders onmiddellijk aan het werk. Toen de bijlslagen na vijf uur nog aan de kreek weerklonken en het zich niet liet aanzien, dat de hindernis vóór den nacht zou opgeruimd kunnen zijn, waren onze kampen reeds gereed. Ik sluimerde reeds, toen het gekraak van afbrekende takken mij wakker schrikte; het stormde, en plotseling maakte een schel, oogverblindend licht, dat even schielijk verdween, plaats voor de zwarte donkerheid van het oerwoud. Onwillekeurig telde ik en had tot zeven geteld, toen met een zwaren slag het ratelen van den donder inzette, dat, onderbroken door een nieuwen fellen lichtstraal, door eenen bijna onmiddellijk daaropvolgenden knetterenden slag gevolgd, in het dreunen van den laatsten verloren ging. Nu volgde straal op straal en slag op slag; gierend en huilend raasde daarbij de storm door het bosch en de woudreuzen werden vervaarlijk door elkaar geschud; wat niet stevig vastzat werd afgerukt; bladeren, kleine en groote takken dwarrelden in den wolkbreukachtigen stroom van den regen. Een bijzonder harde slag, welke den grond deed sidderen, meldde dat een groote boom in onze onmiddellijke nabijheid als slachtoffer van het onweer gevallen was. Plotseling stond het geheele woud in lichter laaie en tegelijkertijd deed een ontzettend harde slag, welke met een kort, oorverdoovend knetteren eindigde, alles rondom beven. Hierop volgde eene eigenaardige, beklemmende stilte; toen de verdooving van het oor week, hoorde ik nog slechts het gieren van den wind en het kletteren van den regen op het palmbladerendak. „A kaba”, het is over, hoorde ik naast mij zeggen; het was Lotion, die net als ik onder mijn kamp op de hurken zat, op uit-

kijk naar vallende boomen en zware takken. Tegelijkertijd kwam uit het kamp der arbeiders, dat dicht aan de kreek stond, het langgerekte „hoe oe” dat ik beantwoordde; wij wisten nu dat wij er allen het leven afgebracht hadden. Dergelijke onweeren, welke plotseling komen opzetten en even plotseling weer aftrekken, heb ik dikwijls in het oerwoud van Suriname en op de rivieren beleefd; nooit heb ik echter kunnen vaststellen, dat de inslaande bliksem brand sticht. Vaak heb ik groote boomen tot aan den grond toe door den bliksem opengescheurd, en versplinterd, aangetroffen, doch nooit vertoonde het hout ook maar een spoor van vuur. In de Surinamerivier, even stroomopwaarts van het boschnegerdorp Abenaston, had de bliksem een huishooge rots van diabaas als met een beitel gekloofd, doch de groote snijvlakken waren glimmend schoon, toen ik eenigen tijd later de plaats passeerde.

Wind en regen hielden na korten tijd op; tegen negen uur, nadat ook het afdruppelen der boomen opgehouden had, hingen de boschnegers hun hangmatten weer op, en weldra lagen allen in een welverdienden slaap.

Tegen vijf uur in den volgenden morgen zag ik van mijn hangmat uit, dat de bootgeleiders met de lantaans om de booten heenscharrelden. Even later, toen mij de koffie gebracht werd, vernam ik dat het water enorm gerezen was. De hindernis van gisteren lag eenige voeten onder water en de negers met de vracht voor Drie Gebroeders waren reeds vertrokken. Lotion kwam eveneens opdagen en stelde voor, zoo vroeg mogelijk te vertrekken, om nog denzelfden dag Centraalplacer te kunnen bereiken. Om tien uur reeds voeren wij de landing van het placer Pepita, de op den linkeroever der Sarakreek het meest zuidelijk liggende goudonderneming, voorbij. Bij den voet van een mooien heuvel werd om twaalf uur gegeten; toen hoorden wij, dat ver in het zuiden een onweer over de kreek heentrok. In Suriname trekken de onweeren altijd uit het Noordoosten naar het Zuidwesten; deze constante richting behouden zij tot diep in het Zuiden der kolonie, wat ik zoowel aan den Pikienrio als op de Tapanahony, ter hoogte van Granbori, kon vaststellen. Omstreeks één uur begon het water weer te rijzen; kort daarna kwam een hevige regenbui opzetten, welke den geheelen namiddag aanhield, en toen ons deze op een gegeven oogenblik het uitzicht geheel en al onmogelijk maakte, voeren wij onverwachts tegen een gevallen boom, achter welken een ware versperring lag van groen. De boschnegers begonnen met kapmes en bijl, doch het bleek reeds spoedig, dat wij vóór

het vallen van de duisternis met het opruimen niet gereed zouden komen. In den stroomenden regen werd kamp gemaakt; met groote moeite kon vuur verkregen worden en ik was zeer tevreden, dat ik om halfacht een kop warme thee in de hangmat kreeg.

Het kirren van een troep patrijzen deed mij wakker worden. Onwillekeurig greep ik naar het flashlight en keek op het horloge; het was eenige minuten over half vijf. Deze vogels zijn de beste chronometer in het bosch; wanneer men hen in het donker hoort kirren, kan men zijn horloge gerust op half vijf zetten.

De arbeiders waren reeds bij het vuur bezig, dat thans beter brandde dan den vorigen avond. Het regende niet meer, en toen ik tegen half zes een kijkje aan den waterkant nam, zag ik dat de waterstand enorm gedaald was; de boot lag wel drie meters onder den boom, welke ons den vorigen namiddag gedwongen had hier te overnachten. De arbeiders hadden niet gekookt, daar wij binnen een uur of wat ons voorloopig doel zouden bereiken. Toen de zon met schitterende pracht het water der kreek begon te verlichten, vielen hare stralen ook op de daken van hutten, en op een groote, den groenen muur van het onmetelijke oerwoud verbrekende open vlakte. Daar kwam ook een tegen een boom gespijkerd bord in zicht; het bleek het deksel van een kist te zijn, waarop met groote letters in roode verf B.W. geschilderd stond; wij waren aan het begin van de lijn naar de Tapanahony. In een ommezien werd de boot ontladen, waren de kleedingzakken leeg gehaald en hun vunjige inhoud in de zon uitgespreid. Lotion had den zwart gebakken, aarden pot met zijn viezen inhoud van rottende bladeren en vocht, dat met de geestenmacht van zijn fetisch doortrokken, op alle reizen werd medegenomen, op een steen in de kreek geplaatst. Hard schreeuwend, want de „gado” was veraf, bedankte hij dezen in de eerste plaats voor de gedurende de reis genoten bescherming en daarna smeekte hij zijn god, hem ook op de terugreis onder zijne hoede te nemen. Nadat de godsdienstoefeningen geëindigd waren, vertrok Lotion met den grootsten spoed; hij beloofde Zaterdag met de lading terug te zijn.